

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У статті проведено аналіз та узагальнено зарубіжний досвід державного регулювання інноваційної діяльності підприємств, виявлені методи, механізми та інструменти державного впливу на розвиток інновацій в країнах з розвинутою економікою. Приділено увагу систематизації світових практик інноваційної політики країн, які дозволяють визначити ефективні інструменти державного регулювання у сфері інновацій та побудувати Україні власну інноваційну модуль з урахуванням до національних особливостей розвитку та сучасних викликів. Приділено увагу важливості розробки національної економічної моделі інтелектуально-інноваційного розвитку в Україні, що сприятиме створенню ефективного інноваційного середовища та розвитку інноваційних рішень у пріоритетних галузях економіки в процесі відбудови.

Розглянуто роботи українських і міжнародних науковців, які закладають основу для державної політики інноваційного розвитку на основі досвіду економічно розвинутих країн. Зокрема, зроблено акцент на використанні в міжнародній практиці комплексного застосування методів, форм та інструментів державної підтримки інноваційної активності підприємств, які орієнтовані на інтелектуально-інноваційний розвиток.

Окреслені основні переваги державного регулювання інноваційної активності в економічно розвинутих країнах на прикладі США, Японії, Франції, Німеччини. Дослідження іноземного досвіду дозволило сформулювати основні напрями державної політики у сфері інновацій та основні типи моделей державного регулювання інноваційного розвитку.

Визначено основні напрями для розробки національної моделі інноваційної політики з урахуванням міжнародного досвіду шляхом оптимізації використання інтелектуального капіталу, мотивації та стимулювання винахідництва та підвищення ефективності інноваційної діяльності; формування та розвиток інноваційної структури шляхом створення інноваційних кластерів, які сприятимуть генерації нових ідей, їхньому швидкому впровадженню та комерціалізації; підтримка обміну технологій шляхом активізації процесів передачі інноваційних розробок з наукових установ до бізнесу за допомогою сучасних цифрових

інструментів та забезпечення надійного захисту інтелектуальної власності.

Ключові слова: *державне регулювання, інтелектуально-інноваційний розвиток, державно-приватне партнерство, інноваційні кластери.*

Постановка проблеми. В умовах сучасної глобалізації інновації виступають ключовим фактором забезпечення конкурентоспроможності національних економік. Науково-технічний прогрес перетворився на рушійну силу суспільного розвитку, а інноваційна діяльність підприємств стала стратегічним напрямом розвитку держави.

Глобалізаційні процеси, цифровізація та інновації суттєво трансформують структуру світової економіки. В умовах такого динамічного середовища Україна, яка відстає за темпами економічного розвитку, стикається з необхідністю трансформації економічної політики. Ключовим завданням держави виступає формування інноваційної моделі економіки, яка передбачає переорієнтацію економічних пріоритетів на розвиток наукоємних, високотехнологічних галузей та стимулювання інноваційної та інвестиційної активності всередині країни, що сприятиме відновленню України в напрямку інноваційного економічного розвитку, враховуючи міжнародний досвід.

Визнаючи цю обставину, більшість розвинених країн активно формують та реалізують державну політику, спрямовану на стимулювання інноваційної активності. Саме державна підтримка інновацій виступає необхідною умовою для переходу до інноваційної економіки та забезпечення довгострокового економічного зростання.

Аналіз міжнародного досвіду є необхідним для розробки власної інноваційної стратегії, яка відповідатиме національним пріоритетам та забезпечить конкурентоспроможність країни на світовому ринку. Систематизація світових практик дозволить визначити найбільш ефективні інструменти державного регулювання інноваційної діяльності, побудувати Україні власну інноваційну модель, яка буде відрізнятися від інших країн, та адаптувати до національних умов.

Аналіз досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідженні питань державного регулювання інноваційної діяльності в зарубіжній практиці та можливостей застосування їх досвіду задля формування та розвитку інноваційної моделі економіки України, зробили вітчизняні та зарубіжні вчені, такі як Ю. Бажал, Н. Бошота [1], Л. Гасанова [14], В. Геєць, А. Гончаренко [5], Л. Згалат-Лозинська [2], В. Касьяненко [3], Т. Куценко [4], З. Наджафов [13], Л. Федулова та інші. Проте проведені дослідження міжнародного досвіду державної підтримки інноваційної діяльності свідчать про те, що Україна здатна сформувати та побудувати власну модель інноваційного розвитку, яка буде поєднувати передовий

досвід розвинутих країн з урахуванням сучасних викликів, пов'язаних із повномасштабним вторгненням росії та необхідності відбудови країни.

Мета статті полягає у вивченні міжнародного досвіду державного регулювання інноваційної діяльності підприємств з можливістю впровадження окремих важелів впливу держави в реалізації інноваційного розвитку економіки в процесі відбудови України для стимулювання інноваційної активності підприємств та підвищення добробуту населення країни.

Проведений аналіз спрямований на дослідження сучасного стану та адаптацію міжнародного досвіду державного регулювання інноваційної діяльності до українських реалій, визначення переваг державної підтримки інноваційної активності підприємств, а також розробку рекомендацій щодо можливостей впровадження механізмів стимулювання в вітчизняній практиці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Створення ефективної інноваційної моделі економічного розвитку є одним із пріоритетних завдань для України, оскільки саме інновації здатні забезпечити сталий економічний розвиток та підвищити добробут населення. Досвід розвинутих країн свідчить про те, що саме державна підтримка інновацій є необхідною умовою для успішного переходу до інноваційного розвитку економіки.

Міжнародна практика свідчить про комплексне застосування інструментів державної підтримки інноваційної активності, яке поєднує прямі та непрямі методи, форми та інструменти регулювання діяльності підприємств, які орієнтовані на інтелектуально-інноваційний розвиток. До прямих методів належать бюджетне фінансування наукових досліджень, кредитування, субсидування, надання пільгових умов для оренди державної власності та державні замовлення. Незважаючи на ряд переваг, таких як адресність фінансування та можливість державного контролю, ці методи мають і суттєві недоліки, пов'язані з ризиками корупції та неефективного використання бюджетних коштів. Тому державна підтримка інноваційної діяльності у світовій практиці носить цільовий характер [1].

До непрямих методів державного регулювання інноваційної діяльності в міжнародній практиці відносяться формування сприятливого податкового клімату, створення інноваційної інфраструктури, формування інноваційних кластерів тощо, які вважаються більш ефективними. Для стимулювання інноваційної активності в розвинутих країнах широко використовуються податкові стимули, зокрема податкові кредити та податкові знижки.

Для України розробка власної моделі державної підтримки інноваційної діяльності підприємств має базуватися на аналізі міжнародного досвіду, яка враховуватиме специфіку національної економіки та соціальні особливості, дотримуючись балансу між прямими

та непрямими методами регулювання, а також забезпечити прозорість та ефективність використання державних коштів.

Механізми податкового стимулювання інноваційної діяльності широко застосовуються в розвинених країнах, таких як Канада, Італія, Німеччина, Франція, США, Японія, Австрія, Іспанія, Корея та інші. Одним із поширених інструментів є податковий кредит, який передбачає повернення частини коштів, витрачених на наукові дослідження та розробки, за яким підприємства можуть відрахувати певний відсоток витрат на науково-дослідні роботи з податкових зобов'язань суб'єкта, що зробив ці витрати. Ще одним різновидом механізму податкового стимулювання в міжнародній практиці є податкова знижка, яка передбачає зменшення об'єкту оподаткування на величину витрат на НДДКР, тобто суми доходу, з якої розраховується податок, що підлягає сплаті. Цей механізм використовується в таких країнах, як Австралія, Австрія, Бельгія, Данія, Швеція, Ірландія та Велика Британія.

Країни з високим інноваційним потенціалом, такі як Швеція, США та Велика Британія, застосовують комплексні системи податкових стимулів, які включають зменшення податку на приріст інноваційних витрат; «податкові канікули» шляхом звільнення від сплати податку на прибуток, отриманий від інноваційних проектів, протягом певного періоду; пільги при оподаткуванні дивідендів, отриманих від інвестицій в інноваційні компанії; зниження ставок податку на прибуток для спільних та проектів на замовлення НДДКР; пільги для проектів, що відповідають державним пріоритетам тощо [2].

Зазначені податкові стимули дозволяють стимулювати інвестиції в розробку інновацій, прискорити розвиток нових технологій, підвищити конкурентоспроможність економіки країни та створити сприятливе середовище для діяльності інноваційно-орієнтованих підприємств.

Такі країни як Японія, Сінгапур, Гонконг, Тайвань та Південна Корея, досягли значних успіхів у розвитку своїх економік завдяки активному створенню та впровадженню інноваційних систем, які ґрунтуються на досягненнях світової науки, технологій та забезпечують тісну взаємодію між різними секторами науково-технічного комплексу. Проте, незважаючи на спільну мету – досягнення технологічної лідерства, інноваційні системи цих країн мають суттєві відмінності. Кожна з цих країн пройшла власний шлях розвитку, має специфічні особливості технологічної бази, освітньої системи та рівня інноваційної активності, а механізми, інструменти та засоби інноваційної політики, ефективні в одній країні, можуть бути недоцільними або навіть неідеальними для іншої. Аналіз досвіду цих країн свідчить про те, що інноваційна політика повинна бути адаптована до конкретних національних умов та враховувати особливості розвитку кожної країни, оскільки не існує універсальної моделі інноваційного розвитку, яка б підходила для всіх країн [3].

Досвід високорозвинених країн, таких як Німеччина, Швеція та Швейцарія, може стати цінним орієнтиром для України у формуванні ефективної інноваційної політики. Країни з високим рівнем економічного розвитку успішно поєднують формування сприятливого інноваційного середовища з цілеспрямованою державною підтримкою перспективних наукових розробок. Однією з характерних рис інноваційної політики цих країн є пряме державне фінансування наукових досліджень і розробок, яке дозволяє державі концентрувати ресурси на стратегічних напрямках інноваційного розвитку, стимулюючи створення інноваційних продуктів, які відповідають національним інтересам.

Україна може скористатися практичним досвідом цільового розподілу цих країн для державного регулювання та стимулювання інноваційної активності, який дозволить об'єднати зусилля учасників тріади: підприємницького сектору, науково-освітніх установ та держави з метою вирішення завдань: оптимізації використання інтелектуального капіталу, мотивації та стимулювання винахідництва та підвищення ефективності інноваційної діяльності; формування та розвиток інноваційної структури шляхом створення наукових хабів та технопарків, які сприятимуть генерації нових ідей, їхньому швидкому впровадженню та комерціалізації; підтримка обміну технологій шляхом активізації процесів передачі інноваційних розробок з наукових установ до бізнесу за допомогою сучасних цифрових інструментів та забезпечення надійного захисту інтелектуальної власності. Впровадження зазначених заходів дозволить Україні створити сприятливе середовище для інновацій, підвищити конкурентоспроможність національної економіки та забезпечити сталий розвиток.

Аналіз міжнародного досвіду державної підтримки інноваційної діяльності дозволяє зробити висновок, що модель інноваційного розвитку країни безпосередньо залежить від рівня її науково-технічного потенціалу та інноваційної активності суб'єктів підприємництва. Саме країни, які здатні створювати і впроваджувати інновації, мають значну конкурентну перевагу на світовому ринку.

Лідерами у виробництві продукції, в основі якої лежать інновації, є США та Японія. Значні інвестиції в наукові дослідження та розробки дозволили цим країнам стати світовими лідерами з виробництва нових товарів та технологій. Так, наприклад, витрати США на НДДКР перевищують разом витрати Англії, Франції, Німеччини та Італії та становлять більше половини цих витрат розвинутих країн [2; 4]. Для Японії пріоритетним є фінансування витрат на інновації, а інноваційні витрати на душу населення знаходяться на одному рівні зі США.

В економічно розвинених країнах світу саме держава відіграє ключову роль у стимулюванні інноваційної діяльності та створює сприятливі умови для інновацій, зокрема, надаючи фінансову підтримку, спрощуючи

процедури реєстрації та ліцензування, а також надаючи податкові пільги інноваційно-орієнтованим підприємствам.

Основним показником зацікавленості держави в стимулюванні інноваційної активності країни виступає обсяг інвестицій в науку. Так, США, Японія, Німеччина, Франція та Швеція виділяють на наукові дослідження значно більшу частку від ВВП, ніж Україна: відповідно в середньому 2,3-4% на відміну від 0,3% ВВП. Європейський Союз рекомендує країнам-членам виділяти на державне фінансування науки до 2,5% від ВВП [2].

Розглянемо досвід державного регулювання інноваційної діяльності в економічно розвинутих країнах: США, Японії, Франції, Німеччини, Великої Британії та Італії. Кожна з цих країн має унікальний підхід до стимулювання інновацій, проте всі вони об'єднані загальною метою – підвищення конкурентоспроможності та стійке зростання національної економіки, яке забезпечується впровадженням у виробництво нових технологій та розробок, а також характеризується приростом ВВП на 50-70% [5].

Американська модель державного регулювання інноваційного розвитку ґрунтується на тісній взаємодії держави, бізнесу та наукової спільноти. Пріоритетними напрямками інноваційної політики США є інвестування перспективних технологій та створення сприятливого середовища для створення та стимулювання інновацій. Уряд активно фінансує дослідження в галузях, які мають стратегічне значення для майбутнього країни, таких як штучний інтелект, біотехнології та нові матеріали. Державно-приватне партнерство визначає пріоритетні напрямки досліджень, які мають вирішальне значення для національної безпеки та економіки, але не є привабливими для приватного сектору. США створюють умови, які стимулюють підприємців до створення нових продуктів і технологій, зокрема, через розвиток інкубаторів, технопарків та надання податкових пільг. Уряд США використовує різноманітні механізми державної підтримки університетів, науково-дослідницьких інститутів через їх фінансування, виділення цільових грантів, визначення державних замовлень на НДДКР, цільових державних закупівель інноваційної продукції, інвестування в бізнес-інкубатори, технопарки, лабораторії та створення незалежності підприємницького сектору, вільної конкуренції, інвестиційного та інноваційного середовища для ефективності діяльності всіх учасників.

Державна інноваційна політика Японії спрямована на прискорення технологічного прогресу та підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Японія активно сприяє передачі нових технологій між науковими установами та підприємствами, а також розповсюдженню науково-технічної інформації в бізнес-середовищі. Державна підтримка інноваційної діяльності зосереджується на пріоритетних напрямках, таких як: медицина, екологія, енергетика та

розвиток новітніх технологій, що забезпечують підвищення якості життя населення.

Французька державна політика в сфері інновацій побудована на стимулюванні розвитку малих та середніх підприємств. Ключовими напрямками інноваційної політики країни є активна підтримка створення нових технологічних компаній в рамках технологічних парків; заохочення взаємодії між науковими установами та підприємствами для прискорення трансферу технологій; створення мережі технологічних парків, бізнес-інкубаторів та інших інноваційних платформ; стимулювання переходу науковців з державного сектору в бізнес, створення інноваційних фондів та вдосконалення нормативно-правової бази. Держава формує сприятливі умови для створення стартапів та технологічних парків, які сприяють створенню та активізації випуску інноваційної продукції, стимулює інвесторів в галузі науково-дослідної діяльності, надає податкову, фінансову, організаційну допомогу компаніям, що мають намір працювати в інноваційному середовищі. Ця модель характеризується значним державним фінансуванням наукових досліджень та підтримкою співпраці між науковими установами та бізнесом [6].

Державне регулювання інноваційної діяльності в Німеччині спрямоване на посилення державного фінансування наукових досліджень у пріоритетних галузях, таких як інформаційні технології, охорона здоров'я та екологічно чисті технології, створення сприятливого середовища для впровадження інновацій у приватному секторі та оптимізацію координації досліджень на державному рівні. Німеччина демонструє стійкий інноваційний розвиток, який базується на чітко визначеній державній політиці, основним вектором якої є орієнтація на ключові галузі, покращення умов для впровадження інновацій у приватному секторі, механізму обміну технологій державної форми власності, оптимізація взаємодії досліджень та розробок державними органами. Ключовими складовими німецької інноваційної політики є прагнення створити цілісну екосистему інновацій, яка охоплює всі етапи від фундаментальних досліджень до комерціалізації технологій; тісна співпраця між державою, бізнесом та наукою забезпечує ефективне використання ресурсів та пришвидшує впровадження інновацій; активне стимулювання передачі технологій з державних наукових установ до приватного сектору; постійна модернізація наукових організацій та оптимізація координації досліджень на державному рівні; формування в суспільстві цінностей, що сприяють інноваційній діяльності та підприємництву. Головна мета німецької інноваційної політики – формування «нової культури інновацій» [7], яка забезпечить країні глобальну конкурентоспроможність та призначена як для економіки в цілому, так і для кожного громадянина країни.

Основна мета британської інноваційної політики – перетворення країни на світового лідера в галузі інновацій. Для цього уряд підтримує

науку на світовому рівні, стимулює співпрацю університетів та бізнесу, а також сприяє комерціалізації наукових розробок.

Вектор державної політики у сфері інновацій Великої Британії спрямований на перетворення країни у світового лідера в галузі технологій та інновацій, а її основна мета відображається в концепції «інноваційної нації», яка передбачає створення найсприятливіших умов для ведення бізнесу та розвитку інноваційних підприємств. Пріоритетами британської інноваційної політики виступають підтримка наукових та прикладних досліджень на світовому рівні з урахуванням вимог державних та приватних інвесторів, стимулювання партнерства між науковими установами та бізнесом для прискорення трансферу технологій, створення ефективних механізмів для перетворення наукових ідей на комерційно успішні продукти та послуги, інвестування в створення технологічних парків, бізнес-інкубаторів та інших інноваційних платформ, зменшення державного навантаження, спрощення процедур реєстрації бізнесу, надання податкових пільг для інноваційних компаній. Британська модель інноваційної політики демонструє, що успіх залежить від комплексного підходу, який охоплює всі етапи інноваційного циклу, від фундаментальних досліджень до комерціалізації продуктів [8].

Основною метою інноваційної політики Італії є підвищення конкурентоспроможності національної економіки шляхом реформування системи інновацій через динамічний розвиток мережі технологічних парків, які відіграють центральну роль у стимулюванні інноваційної діяльності. Держава надає значну фінансову підтримку бізнес-інкубаторам та технопаркам, сприяючи таким чином розвитку інноваційної екосистеми країни. Для цього в країні створені 23 технопарки, з яких 4 є резидентами Італії [9; 10]. Технопарки забезпечують робочими місцями майже 75% персоналу та надають широкий спектр послуг для інноваційних компаній, включаючи: фінансування проєктів, надання доступу до інфраструктури та обладнання, сприяють комерціалізації наукових розробок та захисту інтелектуальної власності, створюють платформ для взаємодії між науковцями, підприємцями та інвесторами, надають підтримку стартапам на ранніх стадіях розвитку, організують навчання та тренінги для підприємців, допомагають компаніям виходити на нові ринки. Італійська держава активно підтримує розвиток технологічних парків та бізнес-інкубаторів, надаючи фінансові субсидії, податкові пільги та інші стимули. Модель інноваційної політики Італії має значні переваги: технопарки розташовані по всій країні, що сприяє розвитку регіональних інноваційних екосистем, вони надають комплексний супровід компаніям на всіх етапах їх розвитку, орієнтація на створенні нових компаній та розвитку малого та середнього бізнесу.

Аналіз міжнародного досвіду дозволяє виокремити ключові напрями державної інноваційної політики у світі (табл.1).

Таблиця 1

Напрями пріоритетної державної політики в сфері інновацій у світі

Напрямы	Характеристика	Країни
Підтримка наукових досліджень	Фінансування фундаментальних та прикладних досліджень, створення сприятливих умов для наукової діяльності	США, Німеччина, Японія
Розвиток інноваційної інфраструктури	Створення інноваційних кластерів: технопарків, бізнес-інкубаторів, наукових лабораторій	Ізраїль, Південна Корея, США
Співпраця науки та бізнесу	Заохочення спільних проєктів, створення технологічних платформ, трансфер технологій	Швейцарія, Фінляндія, Німеччина
Підтримка малого та середнього бізнесу	Надання фінансової допомоги, податкових пільг, доступ до мережі інвесторів	США, Ізраїль, Канада
Цифрова трансформація	Розвиток цифрової економіки, штучного інтелекту, Big Data, кібербезпеки	Китай, США, Естонія
"Зелені" технології та сталий розвиток	Підтримка екологічно чистих технологій, відновлюваних джерел енергії	Німеччина, Данія, Норвегія
Біотехнології та фармацевтика	Розвиток біотехнологічних компаній, підтримка медичних досліджень	США, Швейцарія, Німеччина
Аерокосмічні технології	Інвестиції в космічні дослідження, розробку нових авіаційних технологій	США, Китай, Європейський Союз
Створення сприятливого бізнес-клімату	Зменшення бюрократії, спрощення процедур реєстрації бізнесу, захист інтелектуальної власності	Нова Зеландія, Сінгапур, Канада
Міжнародне співробітництво	Участь у міжнародних наукових проєктах, обмін досвідом	Європейський Союз, Азіатсько-Тихоокеанський регіон

Джерело: розроблено автором на основі [11; 12; 13]

Країни світу обирають власні шляхи розвитку інноваційної економіки, що зумовлено їхніми унікальними історичними, соціально-економічними умовами та культурними особливостями, які дають можливість виділити чотири основні типи моделей державного регулювання інноваційного розвитку [14; 15]:

1. Модель лідерства в наукових дослідженнях характерна для країн, які прагнуть зайняти лідируючі позиції у світовій науці та технологіях (США, Велика Британія) та здійснюють значні інвестиції у

фундаментальні дослідження, особливо в оборонній сфері, та реалізують масштабні науково-технічні проекти.

2. Модель інноваційного середовища притаманна країнам, які фокусуються на створенні сприятливого середовища для інновацій, заохочуючи підприємництво, співпрацю між наукою і бізнесом та регіоналізацію економіки (Німеччина, Швейцарія).

3. Модель стимулювання інновацій через інфраструктуру характерна для країн, які стимулюють розвиток інноваційної інфраструктури (наукові парки, технопарки та інкубатори) та активно залучають світові наукові досягнення та координують зусилля різних секторів економіки (Японія, Південна Корея).

4. Модель індустріальної модернізації застосовують країни з великим потенціалом, але менш розвинутою інноваційною системою, основним напрям державної політики фокусується на розвитку виробництва та інноваціях, що дозволяють модернізувати економіку та підвищити її конкурентоспроможність (Китай).

На основі проведеного аналізу державної підтримки інноваційної діяльності в міжнародній практиці, враховуючи загальні закономірності, переваги та недоліки, можна виділити основні пріоритетні напрями у сфері інноваційного розвитку України: активна роль держави в створенні інновацій та стимулюванні інноваційної діяльності підприємств, зосередженість на підприємствах малого та середнього бізнесу як основних драйверів інноваційного розвитку та активних учасників інноваційної моделі розвитку країни, тісний взаємозв'язок між науковими дослідженнями та комерціалізацією їх результатів, визначення пріоритетних галузей з урахуванням військової агресії з боку росії, виходячи з національних особливостей та глобальних трендів. З метою активізації інноваційної діяльності в Україні з урахуванням міжнародного досвіду важливими напрямками інноваційного розвитку є створення регіональних та територіальних центрів інновацій для підтримки місцевих підприємців, надання фінансової та менторської підтримки молодим компаніям (стартапам), стимулювання спільних проектів та трансферу технологій, поєднання прямих та непрямих методів стимулювання інноваційної діяльності підприємницького сектору, зменшення адміністративних бар'єрів та покращення інвестиційного клімату.

Висновки. Проведений аналіз міжнародного досвіду у сфері інновацій дозволив виділити ефективні економічні механізми для державної підтримки інноваційної активності підприємств, які спрямовані на створення сприятливого клімату для інноваційної діяльності, активну синергію науки, бізнесу та держави, яка сприяє виникненню інноваційних кластерів (технопарків, бізнес-інкубаторів тощо), надання фінансової підтримки, податкових пільг та інших стимулів для інноваційного розвитку підприємств. Перспективними напрямками в реалізації інтелектуально-інноваційного розвитку України повинні стати

імплементация міжнародних норм та нормативно-правової бази, державно-приватне партнерство, стимулювання інноваційної активності через важелі прямого та непрямого державного впливу, створення інноваційних платформ, цільове фінансування державних інноваційних замовлень в розрізі пріоритетних галузей для країни, збільшення витрат країни на наукові розробки не нижче рекомендованого рівня ЄС, трансферт технологій, цифровізація та зниження бюрократичних процедур, подолання корупції тощо. Ефективна державна політика в галузі інновацій передбачає створення екосистеми, в якій наука, бізнес та держава тісно співпрацюють для досягнення спільних цілей.

Список літератури:

1. Бошота Н.В., Шишоло Д. В. Зарубіжний досвід державного регулювання інноваційної діяльності. *Молодий вчений*. 2016. №9. С. 14-18.
2. Згалат-Лозинська Л.О. Перспективи імплементції міжнародного досвіду державного регулювання інноваційної діяльності в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип.55. С.27-33.
3. Касьяненко В. Зарубіжний досвід управління інноваційним потенціалом економіки та можливості його використання в Україні. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 4. С. 200-204.
4. Куценко Т.М. Зарубіжний досвід створення системи фінансування інновацій. *Зовнішня торгівля: право, економіка, фінанси*. 2013. №2. С.123-129.
5. Гончаренко А. О. Форми та методи державного стимулювання науково-технічної та інноваційної діяльності в державах – членах ЄС. *Право та інновації*. 2015. № 4. С. 79–85.
6. Stoyko I., Vovk Y. (2011). Analysis of implementation of innovation policy foreign countries *Socio-Economic Problems and the State*. URL: <https://www.researchgate.net/publication/254445434>
7. Innovation policy in foreign countries: concepts, strategies, priorities. URL: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doccatalog/document?id=48725>.
8. Zalievska-Shyshak, A.D. (2019). Innovation in public governance of foreign countries URL: <https://www.researchgate.net/publication>
9. Кухарская Н. А., Новошинская Л. В. Маркетинг инноваций: Учебное пособие. – Одесса: «Атлант BOI COIU», 2016. 215 с.
10. Інновації в Україні та в світі. URL: <http://angio-veritas.com/innovatsiji/innovatsii-vukrajini-ta-v-sviti>.
11. Jakushko A. E. (2023). Foreign experience of economic and legal regulation of innovation activity *Modern trends in the development of financial and innovation-investment processes in Ukraine*. : URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/public/files/fiip/zbirn2023.pdf>.
12. Ядранська О. В. Зарубіжний досвід державного регулювання науки: основні форми та напрямки. *Збірник наукових праць ДонДУУ. Серія «Державне управління»*. 2016. Вип. 93. Т. 8. С. 63-69.

13. Наджафов З. Деякі аспекти державної інноваційної політики у промислово розвинутих країнах. *Економіст*. 2016. № 6. С. 45-49.

14. Гасанова Л. Є. Тенденції фінансування науки й освіти: європейський досвід та українські реалії. *Наукові праці Науково-дослідного фінансового інституту*. 2014. Вип. 4. С. 148–158

15. Khomenko L. Saher L. (2022). Development of the methods of commercialization of innovation in Ukraine. *Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві*. Том 2 (44), 2022.

References:

1. Boshota, N.V., Shyshola, D. V. (2016). Zarubizhnyi dosvid derzhavnogo rehuliuвання innovatsiinoi diialnosti [Foreign experience of state regulation of innovation activity]. *Molodyi vchenyi – Young scientist* 9, 14-18 [in Ukrainian].

2. Zghalat-Lozynska, L.O. (2020). Perspektyvy implementatsii mizhnarodnoho dosvidu derzhavnogo rehuliuвання innovatsiinoi diialnosti v Ukraini [Prospects for the implementation of international experience of state regulation of innovation activity in Ukraine]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies* 55, 27-33 [in Ukrainian].

3. Kasianenko, V. (2011). Zarubizhnyi dosvid upravlinnia innovatsiynym potentsialom ekonomiky ta mozhlyvosti yoho vykorystannia v Ukraini [Foreign experience of managing the innovative potential of the economy and the possibilities of its use in Ukraine]. *Marketynh i menedzhment innovatsii – Marketing and management of innovations* 4, 200-204 [in Ukrainian].

4. Kutsenko, T.M. (2013). Zarubizhnyi dosvid stvorennia systemy finansuvannia innovatsii [Foreign experience of creating a system of financing innovations]. *Zovnishnia torhivlia: pravo, ekonomika, finansy – Foreign trade: law, economics, finance* 2, 123-129 [in Ukrainian].

5. Honcharenko, A. O. (2015). Formy ta metody derzhavnogo stymuliuвання naukovo-tekhnichnoi ta innovatsiinoi diialnosti v derzhavakh – chlenakh YeS [Forms and methods of state stimulation of scientific, technical and innovative activity in the EU member states]. *Pravo ta innovatsii - Law and Innovation* 4, 79–85. [in Ukrainian].

6. Stoyko, I., Vovk, Y. (2011). Analysis of implementation of innovation policy foreign countries [Analysis of implementation of innovation policy foreign countries]. *Socio-Economic Problems and the State – Socio-Economic Problems and the State*. URL: <https://salo.li/8eA2De7> [in Ukrainian].

7. Innovation policy in foreign countries: concepts, strategies, priorities [Innovation policy in foreign countries: concepts, strategies, priorities]. URL: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doccatalog/document?id=48725>. [in Ukrainian].

8. Zalievska-Shyshak, A.D. (2019). Innovation in public governance of foreign countries [Innovation in public governance of foreign countries] URL: <https://www.researchgate.net/publication> [in Ukrainian].

9. Kukharskaia, N. A., Novoshynskaia, L. V. (2016). *Marketing innovations*. Odessa: «Atlant VOI SOIU» [in Ukrainian].
10. *Innovatsii v Ukraini ta v svi* [Innovations in Ukraine and the world]. URL: <https://salo.li/3634c1A> [in Ukrainian].
11. Jakushko, A. E. (2023). Foreign experience of economic and legal regulation of innovation activity [Foreign experience of economic and legal regulation of innovation activity] *Modern trends in the development of financial and innovation-investment processes in Ukraine – Modern trends in the development of financial and innovation-investment processes in Ukraine* : URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/public/files/fiip/zbirn2023.pdf>. [in Ukrainian].
12. Yadranska, O. V. (2016). *Zarubizhnyi dosvid derzhavnoho rehuliuвання nauky: osnovni formy ta napriamy* [Foreign experience of state regulation of science: main forms and directions]. *Zbirnyk naukovykh prats DonDUU. Serii «Derzhavne upravlinnia» – Collection of scientific works of DonSUU. Series «State management»* 93, 63-69. [in Ukrainian].
13. Nadzhafov, Z. (2016). *Deiaki aspekty derzhavnoi innovatsiinoi polityky u promyslovo rozvynutykh krainakh* [Some aspects of state innovation policy in industrially developed countries]. *Ekonomist – Economist* 6, 45-49. [in Ukrainian].
14. Hasanova, L. (2014). *Tendentsii finansuvannia nauky y osvity: yevropeyskyi dosvid ta ukrainski realii* [Trends in financing science and education: European experience and Ukrainian realities]. *Naukovi pratsi Naukovo-doslidnogo finansovoho instytutu – Scientific works of the Research Financial Institute* 4, 148–158 [in Ukrainian].
15. Khomenko, L. Saher, L. (2022). *Development of the methods of commercialization of innovation in Ukraine* [Development of the methods of commercialization of innovation in Ukraine]. *Sotsialno-ekonomichni vidnosyny v tsyfrovomu suspilstvi – Socio-economic relations in the digital society* 2 (44) [in Ukrainian].

T. Ivanova

Foreign experience of state regulation of innovative activities of enterprises

The article analyzes and summarizes foreign experience in state regulation of innovative activities of enterprises, identifies methods, mechanisms and instruments of state influence on the development of innovations in countries with developed economies. Attention is paid to the systematization of world practices of innovation policy of countries, which allow to determine effective instruments of state regulation in the field of innovations and to build Ukraine's own innovation module taking into account national development features and modern challenges. Attention is paid to the importance of developing a national economic model of intellectual and innovative development in Ukraine, which

will contribute to the creation of an effective innovation environment and the development of innovative solutions in priority sectors of the economy in the process of reconstruction.

The works of Ukrainian and international scientists are considered, which lay the foundation for state policy of innovative development based on the experience of economically developed countries. In particular, emphasis is placed on the use in international practice of complex application of methods, forms and instruments of state support for innovative activities of enterprises, which are oriented towards intellectual and innovative development.

The main advantages of state regulation of innovative activities in economically developed countries are outlined using the example of the USA, Japan, France, Germany. The study of foreign experience allowed to form the main directions of state policy in the field of innovation and the main types of models of state regulation of innovative development.

The main directions for the development of a national model of innovation policy, taking into account international experience, have been identified: optimizing the use of intellectual capital, motivating and stimulating invention and increasing the efficiency of innovative activity; forming and developing an innovative structure by creating innovative clusters that will contribute to the generation of new ideas, their rapid implementation and commercialization; supporting technology exchange by activating the processes of transferring innovative developments from scientific institutions to business using modern digital tools and ensuring reliable protection of intellectual property.

Keywords: *state regulation, intellectual and innovative development, public-private partnership, innovative clusters.*

Посилання на статтю:

АРА: Ivanova, T. (2023). Foreign experience of state regulation of innovative activities of enterprises. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*, 52(2), 171-184.

ДСТУ: Іванова Т. Закордонний досвід державного регулювання інноваційної діяльності підприємств. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*. 2023. № 52 (2). С. 171-184.